

CULTUUR

▲ Hoofdrolspelers Tania Kross en Carlos Denia. FOTO ANNE VAN ZANTWIJK

Tania Kross leeft als Carmen haar eigen soap

Met de theatershow 'Carmen' gaat voor mezzosopraan Tania Kross een droom in vervulling. Samen met contrabassist Jasper Somsen uit Wageningen vertelt ze over de voorstelling die opera combineert met vurige flamenco.

Maarten-Jan Dongelmans
Nijmegen/Wageningen

In Bizets beroemde opera stond ze al 150 keer. Voor veel liefhebbers van klassieke muziek is de mezzosopraan Tania Kross dan ook de ultieme Carmen, het rebelse zigeunermeisje dat aan haar liefde ten gronde gaat. Nu trekt de succesvolle zangeres door het land met haar zelfbedachte theatershow *Carmen*, boordevol zang, dans en muziek.

Tania Kross: „Dit is mijn grote droom. Ik breng het product *Carmen* in onze tijd. Met verdieping en verbreding, en toch geconcentreerd en to the point. Ik word daarbij omringd door heel goede musici, zoals Jasper Somsen, de Wageningse jazzcontrabassist. Die jongen heeft zo veel passie en 'olé' in zijn lijf. Werken met zo'n klassecast is het geheim van succes hebben.”

Somsen onderschrijft de kwaliteiten van de groep. „Het is een perfect team dat past bij Tania én *Carmen*. Dit stralen we volop uit. De instrumentalisten zijn rechtstreeks bij deze moderne mix van opera, temperamentvolle flamenco en theater betrokken. Dat werkt aanstekelijk op het publiek dat soms meeklapt en -zingt. Ik vorm de verbindende schakel tussen de klassieke begeleidingsgroep en het flamenco-ensemble en ben helemaal op mijn plek. In de door Thijs Borsten gearrangeerde show voel ik me net zo senag als in een jazzclub.”

Over haar visie op de rol van Carmen vertelt Kross: „Ik ben en blijf in de eerste plaats Tania. De

operafiguur Carmen is een mythisch figuur geworden. Maar kijk je in de partituur, dan zie je dat ze niet anders is dan ik. Ze neemt ook haar persoonlijke beslissingen en leeft haar eigen soap. Een verhaal van alle tijden.”

Door de flamencomuziek een prominente plaats te geven binnen de voorstelling wil Kross tot de kern doordringen. Aan het begin van de voorstelling beeldt een flamencodanseres het leven van Carmen evenwel zonder muziek uit. Kross: „Je hoort haar zuchten, haar adem; dat komt heel direct binnen.” Ook de rol van Escamillo, de stoere toreador, krijgt flamenco-accenten. „Carlos Denia

“**Werken met zo'n klassecast is het geheim van succes hebben**

—Tania Kross

zingt de partij met rauwe accenten en plaatst veel van die typisch Zuid-Spaanse versieringen in zijn vertolking. Ik had nooit gedacht dat daarvoor zo veel ruimte is in de vertrouwde operamuziek van Bizet. Met open mond luister ik iedere keer naar het bijna afgezaagde lied van de stierenvechter. Zó verrassend nu.”

De titelrolzangeres is ook blij met wat ze noemt de cadeautjes richting publiek. Zoals de muzikale uitbouw van haar liefdesmoment met Escamillo. „In de opera is dat superkort. Maar hij is echt dé liefde van Carmens leven en daarom verdient de magie tussen ons tweeën hier veel meer aandacht.”

■ *Carmen* met Tania Kross: 13-10 Winterswijk, 14-10 Cuijk, 20-10 Tiel, 1-11 Nijmegen, 9-11 Wageningen. Info: Krossover.nl.

Huilen en

Is het een dansvoorstelling, een talkshow of toch een muziekconcert? Choreograaf Amos Ben-Tal laat het antwoord in het midden in 'Howl', de voorstelling die hij maakte met muzikant en dichter Spinvis.

Bianca Hendriks
Nijmegen

Als Amos Ben-Tal Erik de Jong alias Spinvis niet had ontmoet tijdens het Oerol Festival op Terschelling in 2015, dan was de kans groot dat *Howl* er nooit was gekomen. Ook al werkt Ben-Tal met zijn danscollectief OFFprojects het liefst multidisciplinair, het idee om interviews, dans en muziek met elkaar te combineren was voor hem ook een verrassing.

Spinvis was tijdens Oerol aangesteld als gastcurator en had Ben-Tal uitgenodigd voor een publieke conversatie over 'dans en de toekomst'. De spontane

combinatie van interview en dansvoorstelling die uit deze ontmoeting voortkwam, vormde het vertrekpunt voor *Howl*. „Door de vragen die Erik mij stelde, merkte ik dat het publiek achter de dans kon kijken. Omdat ik vertelde waarom ik danste, maakte ik de beleving van het publiek persoonlijker.”

Samen met OFFprojects, Spinvis en celliste Saartje van Camp werkte hij een jaar lang aan *Howl*. „*Howl* betekent in het Engels zowel huilen als lachen. Alles wat tussen lachen en huilen in zit, komt langs in deze voorstelling. *Howl* deed me ook denken aan een wolf die op een berg zit te huilen naar de maan. Hij huilt om te laten weten waar hij is, hij communiceert. Dat beeld

De Nederlands-Israëliëse Amos Ben-Tal (38) danste negen jaar bij het Nederlands Dans Theater waar hij zijn liefde voor choreografen ontdekte. Hij maakte werken voor Korzo Producties en vormde in 2012 zijn eigen danscollectief OFFprojects waarmee hij in 2016 de prestigieuze Dioraphte Dansprijs won voor 'Howl'. Deze voorstelling is zaterdag te zien in Lux Nijmegen en 10 november in Stadstheater Arnhem. Offprojects.nl

GO

TIP! Avonturen in een boomhut Andy en Terry hebben een giga boomhut waarin alles kan. Er zit zelfs een zwembad, een bowlingbaan en een limonadefontein in. De kindervoorstelling *De waanzinnige boomhut van 13 verdiepingen*, gebaseerd op het gelijknamige boek van Andy Griffiths en Terry Denton, reist door het land en is morgen te zien in Zevenaar. **Info:** meneermonster.com voor meer data.

lachen in 'Howl'

heeft voor mij iets fysieks en urgents waardoor ik *Howl* een goede titel vond voor de combinatie van talkshow en dans."

Spinvis

De gespreksleider in de voorstelling is Spinvis. Hij vraagt aan de dansers onder andere waarom ze dansen, uit welk gezin ze komen en wat hen letterlijk beweegt. Ook al zijn de antwoorden persoonlijk, toch probeert Ben-Tal met hun verhalen universele thema's te raken zoals familie, keuzes en motivatie. Hij wil de bezoekers laten nadenken over de keuzes die ze maken en hun identiteit. Hoe bepaal je de identiteit van jezelf en hoe bepalend ben je voor de identiteit van anderen? „Het gaat ook over oordelen en vooroordelen. Doordat de dansers over zichzelf vertellen, krijgt het publiek een ander beeld van hen. Identiteit is niet één ding, het is een complex geheel

▲ Spinvis is de gespreksleider. ▼ 'Howl' is een combinatie van talkshow en dans. FOTOS JOCHEM JURGENS

van allerlei factoren."

In iedere stad waar de voorstelling speelt, nodigt Ben-Tal een deskundige uit. In Nijmegen, waar *Howl* zaterdag te zien is, komt Linda de Voogd, onderzoek-

ker aan het Donders Institute for Brain, Cognition and Behaviour van het Radboudumc, om identiteit vanuit wetenschappelijk oogpunt toe te lichten. De deskundige die op 10 november in Arnhem aanreedt, is nog niet bekend. „Door academici en wetenschappers bij de voorstelling te betrekken, krijgt het publiek weer een andere kijk. De verhalen van de dansers zijn subjectief. Het scheidt een ander kader door objectief onderzoek daar tegenover te stellen. Hopelijk maakt dat reflectie los bij het publiek."

Het teweeg brengen van een dialoog tussen kijker en kunstenaar is wat Ben-Tal in al zijn voorstellingen nastreeft. „Hoe kun je het publiek bevragen en confronteren op een manier die een nieuwe gedachte bij hen achterlaat; die een proces van verbeelding en beschouwing losmaakt? Die ontmoeting tussen kunst en kijker is de reden waarom ik dansvoorstellingen maak."

Lenette van Dongen: 'Ik was mijn oude ik zat'

Na jaren in haar uppie op het podium speelt Lenette van Dongen nu weer in een musical. 'Vamos!' ging deze week in première.

Marlies van Leeuwen

Lenette van Dongen (58) nipt van een glas thee met honing. Dat vindt ze niet lekker, maar haar keel heeft het zwaar nu ze dagelijks op het podium staat met de musical *Vamos!*. De barvrouw staat erop dat haar stamgast het zoete goedje neemt. De zijdeur van het etablissement staat open en om de haverklap werpt de cabaretier een hondenspeeltje naar buiten. Haar Engelse stafford Silke rent er gretig achteraan en brengt het terug.

Ze is halverwege haar dagelijkse rondje met de hond tussen dorp en duin. Even een oplaadmoment voordat ze weer aan de bak gaat voor *Vamos!*, een musical gebaseerd op het tv-programma *Ik vertrek*. Over drie vrouwen die Nederland verruilen voor Spanje. Voor het eerst in tien jaar staat ze weer in een productie die niet van haarzelf is. „Mijn laatste show, *Tegenwind*, was erg goed, dat vond ik ook eindelijk zelf een keer. Meteen een nieuwe maken is dan heel moeilijk." Ze wilde daarom even iets anders, weer een musical zoals ze in het verleden deed (*Doe Maar*, *Mamma Mia*, *Tsjechov*).

Precies op het moment dat ze daarover nadacht, werd ze benaderd. Of ze niet een rol wilde in *Vamos!*. „Een risico, want je zegt ja tegen een A4'tje, het complete script komt later pas. Maar ik had er alle vertrouwen in." Nu moet ze alleen weten hoe laat ze er moet zijn, wat ze aanmoet en waar ze iets moet zeggen. „Dat is heel prettig. Ik hoef me nergens zorgen over te maken."

Pittig is het wel. In zeven weken tijd gingen zij en haar tegenspelers Carolina Dijkhuizen en Cystine Carreon van de eerste lezing van het script naar de complete musi-

cal. „Alleen die teksten al! En musical is choreografie, óók achter de schermen. Dan kom ik hier van het podium af, moet ik me daar verkleden en verderop weer het podium op. Die andere meiden pakken me soms vast als ik de verkeerde kant op dreig te gaan."

Schaterlachend: „Ze zijn zo lief voor me, maar ik voel me echt zo'n oudere actrice. In december word ik 59 en ik merk wel dat het lichamelijke wat minder soepel gaat. Ik moet bijtijds opstaan om op gang te komen. Ik doe oefeningetjes, yoga. En ik sta elke ochtend een kwartier op een minitrampoline."

Met het thema van *Vamos!* – elders lonkt een beter leven – heeft ze zelf wel wat. Niet dat ze huis en haard zou achterlaten voor een finca op het Spaanse platteland, maar ze zegde wel het stadse leven

“**Musical is choreografie, óók achter de schermen**

—Lenette van Dongen

van Amsterdam vaarwel om in een Noord-Hollands dorpje neer te strijken. „Hier ben ik echt gelukkig geworden. De stilte, de zee, de duinen, heerlijk."

Ze is een blij ei, constateert ze tevreden. Voorheen was ze nogal zwaar op de hand. „Die vrouw was ik zat. Nu ben ik dankbaarder, loop ik er niet meer aan voorbij dat ik zo'n mooi leven heb. Ik ben oud, heb zelf in de knoop gezeten, een eetverslaving overwonnen, een burn-out gehad. Ik heb al die shit zelf uitgezocht. Als ik anderen zo kan helpen, ben ik een blij mens."

■ 'Vamos!', zaterdag en zondag in Cuijk, 17/18-10 in Arnhem, 30-11 en 1-12 in Doetinchem, 19/20-12 in Winterswijk, 30/31-1-2018 in Tiel, 21/22-2-2018 in Wageningen.

▲ Cystine Carreon (links), Carolina Dijkhuizen en Lenette van Dongen (rechts) in 'Vamos!'. FOTO ANNEMIEKE VAN DER TOGT

“**De dansers vertellen over zichzelf. Het publiek krijgt zo een ander beeld van hen**

—Amos Ben-Tal